“MÖRTEL” QSC

31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına Uyğun Maliyyə Hesabatları və Müstəqil Auditorun Hesabatı

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat 1
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat 2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat 3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat 4

Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər 5-24

MASTER AUDIT SERVICES

"Master Audit Services" MMC

VÖEN № 1406704011; İcazə № AT/292 ; 25.01.2024-cü il ; mail: masterauditservices@gmail.com, AZ1078, Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Ənvər Hüseynov küçəsi 5/7, m.512 mob.: +994 50 226 26 58, +994 55 849 67 39.

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

"MÖRTEL" QSC -nin Səhmdarına və Rəhbərliyinə:

Rəy

Biz "MÖRTEL" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı və həmin tarixdə bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə, əsas mühasibat prinsiplərinin və digər izahedici məlumatların xülasəsindən ibarət olan Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Bizim rəyimizə əsasən, hazırkı maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini, və həmin tarixdə bitən il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq düzgün və ədalətli şəkildə əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz əlavə olaraq hesabatımızın "Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti" bölməsində təsvir edilir. Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının Peşəkar Mühasiblər üçün müəyyən etdiyi "Etika məcəlləsinin" (MBESŞ məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq biz Təşkilatdan asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi MBESŞ məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Rəhbərliyin və maliyyə hesabatlarının idarə edilməsi üzrə məsul tərəflərin öhdəlikləri

Rəhbərlik bu maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına, obyektiv şəkildə təqdim edilməsinə, eləcə də, hesabatlarının saxtakarlıq və ya səhvlərdən irəli gələn əhəmiyyətli təhriflər olmadan tərtib edilməsi üçün zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatları hazırlayarkən rəhbərlik Cəmiyyətin fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında işini davam etdirmə potensialını qiymətləndirmək, müvafiq olduqda daimilik prinsipi ilə bağlı məsələləri açıqlamaq və rəhbərlik Cəmiyyət ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq istəyənədək, yaxud bunu etmək üçün real seçimi olmayanadək hesabatlılığın fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi istifadə etmək üzrə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartları əsasında aparılan audit yoxlamasının bir hissəsi kimi biz audit prosesində peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm prinsipi tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırıldaqçılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.

- Cəmiyyətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxil nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.

- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.

- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.

- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

30 may 2024-cü il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

"Master Audit Services" MMC

MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ CƏMİYYƏTİ MASTER AUDİT SERVICES LIMITED LIABILITY COMPANY AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI AZERBAIJAN REPUBLIC

"MÖRTEL" QSC
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabat
31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə

(Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-ci il	31 dekabr 2022-ci il (Yenidən təsnifləşdirilmiş)
AKTİVLƏR			
Uzunmüddətli aktivlər			
Əsas vəsaitlər	6	497,041	604,325
Qeyri maddi aktivlər	7	21,098	23,779
Sair uzunmüddətli aktivlər	8	5,731	6,809
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		**523,870**	**634,913**
Qısamüddətli aktivlər			
Mal-material ehtiyatları	9	316,030	478,141
Ticarət və digər debitor borclar	10	444,828	1,396,901
Ödənilmiş avanslar	10	2,339,265	745,253
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	147,725	202,798
Digər cari aktivlər	12	64,269	52,668
Cəmi qısamüddətli aktivlər		**3,312,118**	**2,875,760**
CƏMİ AKTİVLƏR		**3,835,988**	**3,510,673**
KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR			
Kapital			
Nizamnamə kapitalı		50,000	50,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		1,803,551	1,533,731
CƏMİ KAPİTAL		**1,853,551**	**1,583,731**
ÖHDƏLİKLƏR			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Sair uzunmüddtəli öhdəliklər	13	20	20
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		**20**	**20**
Qısamüddətli öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditor borclar	14	442,887	476,989
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər	14	109,004	58,993
Alınmış avanslar	14	1,430,526	1,390,940
Cəmi qısamüddətli öhdəliklər		**1,982,417**	**1,926,921**
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		**1,982,437**	**1,926,941**
CƏMİ KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR		**3,835,988**	**3,510,673**

Direktor

Maliyyə direktoru

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI QAPALI SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ VÖEN 2005523821 MÖRTEL

"MÖRTEL" QSC
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabat
31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə

(Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə (Yenidən təsnifləşdirilmiş)
Gəlir	15	8,577,646	6,435,904
Satışların maya dəyəri	16	(5,226,168)	(4,121,977)
Xalis mənfəət		**3,351,478**	**2,313,927**
Digər əməliyyat gəlirləri	15	-	3,509
İnzibati xərclər	16	(2,218,720)	(1,511,430)
Əməliyyat gəliri		**1,132,758**	**806,006**
Vergidən əvvəlki mənfəət		**1,132,758**	**806,006**
Mənfəət vergisi xərci		(295,623)	(199,211)
İl üzrə xalis mənfəət		**837,135**	**606,794**
Digər məcmu gəlirlər		-	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		**837,135**	**606,794**

Direktor

Maliyyə direktoru

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI QAPALI SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ VÖEN: 2005523821 MÖRTEL TAX ID: 2005523821 CLOSED JOINT-STOCK COMPANY AZERBAIJAN REPUBLIC

"MÖRTEL" QSC
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat
31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə

(Azərbaycan manatı ilə)

	Nizamnamə kapitalı	**Bölüşdürülməmiş mənfəət**	**Cəmi kapital**
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	**50,000**	**1,626,437**	**1,676,437**
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	606,794	**606,794**
Ödənilən dividend	-	(699,500)	**(699,500)**
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	**50,000**	**1,533,731**	**1,583,731**
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	837,135	**837,135**
Ödənilən dividend	-	(567,315)	**(567,315)**
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	**50,000**	**1,803,551**	**1,853,551**

Direktor

Maliyyə direktoru

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI QAPALI SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ VÖEN: 2005523821 MÖRTEL TAX ID: 2005523821 CLOSED JOINT-STOCK COMPANY AZERBAIJAN REPUBLIC

"MÖRTEL" QSC
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat
31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə

(Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə (Yenidən təsnifləşdirilmiş)
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Hesabat dövründə xalis mənfəət və ya zərər		**837,135**	**606,794**
Düzəlişlər:			
Mənfəət vergisi üzrə xərclər		295,623	199,211
Əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin köhnəlməsi		140,660	176,508
İnvestisiya fəaliyyəti ilə əlaqədar zərər (mənfəət)		-	556
Sair qeyri-pul əməliyyatları üzrə xərclər		(65,628)	-
Dövriyyə kapitalındakı dəyişikliklərə qədər əməliyyat fəaliyyəti üzrə xalis pul vəsaitləri		**1,197,838**	**993,022**
Mal-material ehtiyatlarında dəyişiklik		162,111	(387,053)
Ticarət və digər debitor borclarında dəyişiklik		952,073	(1,275,842)
Sair uzunmüddətli aktivlərdə dəyişiklik		1,078	(6,809)
Ödənilmiş avanslar		(1,594,013)	(153,784)
Digər cari aktivlərdə dəyişiklik		(11,601)	77,665
Digər uzunmüddətli öhdəliklərdə dəyişiklik		-	20
Ticarət və digər kreditor borclarında dəyişiklik		(34,102)	206,593
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklərdə dəyişiklik		50,011	58,993
Alınmış avanslarda dəyişiklik		39,586	1,390,940
Digər cari öhdəliklərdə dəyişiklik		-	(51,571)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(234,542)	(199,211)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə xalis pul vəsaitləri		**538,392**	**643,010**
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin alınması		(26,149)	(98,640)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə xalis pul vəsaitləri		**(26,149)**	**(98,640)**
Maliyyə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Ödənilmiş dividend		(567,315)	(699,500)
Maliyyə fəaliyyəti üzrə xalis pul vəsaitləri		**(567,315)**	**(699,500)**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis dəyişiklik		**(55,072)**	**(155,130)**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri – ilin əvvəlinə	11	**202,798**	**357,928**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri – ilin sonuna	11	**147,725**	**202,798**

Direktor

Maliyyə direktoru

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI QAPALI SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ VÖEN 2005523821 MÖRTEL TAX ID 2005523821 CLOSED JOINT-STOCK COMPANY AZERBAIJAN REPUBLIC

(Azərbaycan manatı ilə)

1. Cəmiyyətin əsas fəaliyyəti və ümumi məlumat

"MÖRTEL" QSC (bundan sonra – "Cəmiyyət") Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq 06 mart 2019-cu il tarixində 2005523821 qeydiyyat nömrəsi ilə qeydiyyata alınmış və Azərbaycan Respublikasının normativ hüquqi aktlarına uyğun olaraq yaradılmışdır. Cəmiyyətin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə işçilərinin sayı 62 nəfərdən ibarət olmuşdur.

Cəmiyyət aşağıdakı fəaliyyətlərlə məşğuldur

• Digər mülkü tikintilər.

Cəmiyyətin hüquqi ünvanı

Bakı şəhəri, Xətai rayonu, Xocalı prospekti, ev 37.
Cəmiyyətin səhmdarların sıyahısı

Səhmdarlar	Pay faizi
"LSA MARİNE" QSC	98%
Vəliyev Oruc Göyüş oğlu	2%
Cəmi	**100%**

2. Əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas müəyyən xüsusiyyətlər müşahidə edilir. Azərbaycan iqtisadiyyatının mövcud və gələcək artımı və dayanıqlığı hökumətin həyata keçirdiyi fiskal və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

2023-cü ildə ölkədə 123,0 milyard manatlıq və ya əvvəlki illə müqayisədə 1,1 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal olunmuşdur.İqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 1,7 faiz azalmış, qeyri neft-qaz sektorunda isə 3,7 faiz artmışdır.

2022-ci ilə qəbul edilmiş dövlət büdcəsində neft transferlərinin əvvəlki illə müqayisədə artması milli valyutanın məzənnəsinin dayanıqlığını dəstəkləyəcəkdir. Digər tərəfdən anti-inflyasiya xarakterli pul siyasəti daxili tələbin monetar amillərin tarazlı səviyyədə qorunmasına xidmət edəcəkdir. Müvəqqəti xarici və daxili xərc amillərinin qiymətlərə təsiri neytrallaşdıqca, balanslaşdırıcı rol oynayan amonetar amillərin inflyasiyaya azaldıcı təsirləri güclənəcək.

Ölkə əhalisinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi aparılan sosial-iqtisadi siyasətin mühüm prioritetlərindən biridir. Son illərdə bu istiqamətdə ciddi irəliləyişlərə nail olunmuş, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi,sosial ödənişlərin,əməkhaqlarının artırılması istiqamətində ardıcıl addımlar atılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 05 yanvar tarixli 2965 nömrəli Sərəncamının icrası ilə əlaqədar minimum aylıq əməkhaqqının məbləği 2023-cü il yanvarın 1-dən 345 manat müəyyən edilmişdir. 2023-cü ilin avqust ayında "Moody's" beynəlxalq reytinq agentliyi Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün reytinqini "Ba1" səviyyəsində təsdiqləyib və proqnoz sabit olaraq qalıb. Siyasi və iqtisadi vəziyyətin mövcud təsirlərini proqnozlaşdırmaq çətindir, lakin bunun Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri daha çox ola bilər və bu da dövlət maliyyəsinin pisləşməsinə, maliyyə bazarlarının qeyri-sabitliyinə, kapital bazarlarında qeyri-likvidliyə, inflyasiyanın artmasına və milli valyutanın əsas xarici valyutalara nisbətdə dəyərdən düşməsinə gətirib çıxara bilər. Mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirlərini və yuxarıda qeyd olunan tədbirləri qabaqcadan

2. Əməliyyat mühiti (davamı)

proqnozlaşdırmaq nisbətən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər. Gözlənilən kredit zərərinin ("GKZ") qiymətləndirilməsi məqsədilə, Cəmiyyət makroiqtisadi dəyişənlər üzrə proqnozlar daxil olmaqla, dəstəkləyici gələcək məlumatlardan istifadə edir. Hər bir iqtisadi proqnozda olduğu kimi, onların reallaşması ilə bağlı fərziyyələr və ehtimallar yüksək dərəcəli qeyri-müəyyənliklə əlaqəlidir və buna görə də faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Cəmiyyətin rəhbərliyi mövcud iqtisadi

mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün qabaqlayıcı tədbirlər görür.

3. Əhəmiyyətli uçot qaydalarının icmalı

Ümumi mülahizələr

Maliyyə hesabatı Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (BMUSŞ) tərəfindən təqdim edilmiş, Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq hazırlanmışdır

Hazırkı maliyyə hesabatları hər növ aktiv, öhdəlik, gəlir və xərc üzrə MHBS ilə müəyyən edilmiş qiymətləndirmə prinsiplərindən istifadə etməklə hazırlanmışdır. Qiymətləndirmə prinsipləri aşağıdakı uçot qaydalarında daha dolğun təsvir edilir.

Funksional və təqdimat valyutası

Cəmiyyətin əməliyyat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan və baş verən əksər hadisələrin və onlarla bağlı vəziyyətlərin iqtisadi mahiyyətini əks etdirən Azərbaycan Manatıdır ("AZN"). 31 dekabr 2023-cü il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsi üçün əsas mübadilə məzənnəsi aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 1.8766 AZN (31 dekabr 2022-ci il: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 8114 AZN). Azərbaycan Manatı (AZN) həmçinin bu maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün təqdimat valyutasıdır.

Xarici valyuta ilə həyata keçirilən əməliyyatlar və qalıqlar

Xarici valyuta ilə əməliyyatlar əməliyyatların tarixlərində qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini (spot məzənnəsi) tətbiq etməklə funksional valyutaya çevrilir. Bu əməliyyatlar üzrə hesablamalardan və monetar maddələrin ilin sonuna olan məzənnə ilə təkrar qiymətləndirilməsindən yaranan məzənnə gəlirləri və zərərləri mənfəət və ya zərərdə tanınır. Ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixdə məzənnələrdən istifadə etməklə çevrilən ədalətli dəyərlə ölçülmüş qeyri-monetar maddələrdən başqa qeyri-monetar maddələr ilin sonuna təkrar çevrilmir və ilkin maya dəyəri ilə qiymətləndirilir (əməliyyat tarixində məzənnələrdən istifadə etməklə çevrilir).

Qeyri-maddi aktivlər

Cəmiyyətin bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir. Əldə edilmiş proqram təminatı onların alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya qeyri-maddi aktivin istifadə müddətinə görə təyin olunur. İstifadə müddəti bilinməyən qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya illik 10% tətbiq edilməklə hesablanır.

Əsas vəsaitlər

Əsas vəsaitlər yığılmış köhnəlmə və lazım olduqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aşağıda göstərilən dəyərlə uçota alınır. Aktivin ilkin dəyəri onun alış dəyəri və ya tikinti xərcləri, bu aktivin istismara verilməsi ilə birbaşa bağlı olan xərclər, onun silinməsi öhdəliyi (əgər varsa) üzrə ilkin təxminlər və bütün şərtlərə cavab verən aktivlər üçün borc öhdəlikləri üzrə xərclərdən ibarətdir. Maliyyə lizinqi müqaviləsinə əsasən əldə edilmiş aktivlər də əsas vəsaitlərə daxildir.

3. Əhəmiyyətli uçot qaydalarının icmalı (davamı)

Köhnəlmə

Bina, qurğu və avadanlıqlar üçün köhnəlmə onların gözlənilən faydalı istifadə müddəti üzrə azalan qalıq metodu ilə hesablanır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti, qalıq dəyəri və köhnəlmə metodu hər hesabat dövrünün sonunda yenidən nəzərdən keçirilir və mümkün dəyişikliklər perspektiv əsasla uçota alınır.

Cəmiyyətin əsas vəsaitlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

	2022	**2021**
Binalar, tikillər və qurğular	7%	7%
Maşın və avadanlıqlar	20%-25%	20%-25%
Nəqliyyat vasitələri	25%	25%
Digər əsas vəsaitlər	20%	20%
Qeyri maddi aktivlər	10%	10%

Torpaq və tikintisi tamamlanmamış aktivlər üzrə köhnəlmə hesablanmır.

Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər perspektiv qaydada uçota alınır. Aktiv artıq köhnəlmiş və istismar müddətinin sonunda olacağı vəziyyətdə olarsa, Cəmiyyətin həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmini məbləğ, satış üzrə təxmini xərclər çıxılmaqla, aktivin qalıq dəyərinə bərabər olur. Əgər Cəmiyyət aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə etməyi nəzərdə tutursa və ləğv etmə dəyəri əhəmiyyətli deyilsə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir ilkin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixində nəzərdən keçirilir və təshih edilir.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşmə testi

Dəyərsizləşməni qiymətləndirmək məqsədləri üçün aktivlər əsasən müstəqil pul vəsaitlərinin hərəkətləri (pul vəsaitlərini yaradan vahidlər) olan ən aşağı səviyyələrdə qruplaşdırılır. Beləliklə, bəzi aktivlər dəyərsizləşmə üçün fərdi olaraq, bəziləri isə pul vəsaitlərini yaradan vahidlər səviyyəsində test edilir.

Bütün fərdi aktivlər və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidlər hadisələr və ya şəraitlərdə dəyişikliklər balans dəyərinin bərpa oluna bilmədiyinə işarə etdiyi halda dəyərsizləşmə üzrə test edilir. Dəyərsizləşmə zərəri aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin balans dəyəri bərpa dəyərindən artıq məbləğ üzrə tanınır. Aktivin bərpa dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. İstifadə dəyərini müəyyən etmək üçün rəhbərlik hər pul vəsaitlərini yaradan vahiddən gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini qiymətləndirir və həmin pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmış dəyərini hesablamaq məqsədilə uyğun faiz dərəcəsini müəyyən edir.

Bütün aktivlər daha sonra əvvəllər tanınmış dəyərsizləşmə zərərinin artıq olmaya biləcəyinə dair göstəricilərə yenidən baxılır. Pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləği balans dəyərindən artıq olduqda dəyərdən düşmə zərəri geri qaytarılır.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir. Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyat zamanı aktivin satılması üçün alına bilən və ya öhdəliyi köçürmək üçün ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

3. Əhəmiyyətli uçot qaydalarının icmalı (davamı)

Cəmiyyətin əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivi və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafelərini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının aktivi maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya onu maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Cəmiyyət mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda mövcud olan (təshih edilməmiş) bazar qiymətləri;
- Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövri şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Cəmiyyət hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla maliyyə alətinin ilkin tanındığı məbləğdir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdıran dəqiq dərəcədir.

Maliyyə aktivləri

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması

Ticarət olunan qiymətli kağızlar, törəmə alətlər və digər ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə ölçülür. Digər maliyyə alətləri, ilk öncə ədalətli dəyərdə, həmçinin əldə edilməsinə və buraxılmasına birbaşa aid olan mənfəət və ya zərər, əməliyyat xərcləri ilə ədalətli dəyərdə olmayan predmet üzrə ölçülür. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda yaranan mənfəət və ya zərər qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

3. Əhəmiyyətli uçot qaydalarının icmalı (davamı)

Qanunvericilik və ya mövcud bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində alınıb satılması nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri ("standart şərtlərlə həyata keçirilən" alış və satışlar) Cəmiyyətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Cəmiyyətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda tanınır.

Maliyyə alətlərinin təsnifatı

İlkin tanımada maliyyə aktivi amortizasiya dəyərində, digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərdə ("DMGƏD") ölçülmüş dəyərdə və ya mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərdə ("MZHƏD") təsnif edilir.

Maliyyə aktivi aşağıdakı şərtlərin hər ikisinə cavab verdikdə və MZHƏD kimi müəyyən edilmədikdə, amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülür:

- Müqavilə üzrə pul axınlarını toplamaq üçün aktivləri saxlamaq məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- Müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət olan pul axınlarına təkan verir.

Maliyyə aktivi aşağıdakı şərtlərin hər ikisini ödədikdə və MZHƏD kimi müəyyən edilmədikdə, DMGƏD-də ölçülür:

- Həm müqavilə üzrə pul axınlarının toplanması və həm də maliyyə aktivlərinin satılması məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- Müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən ibarət olan pul axınlarına təkan verir.

Ticarət üçün nəzərdə tutulmayan kapital qoyuluşunun ilkin tanınması zamanı Cəmiyyət ədalətli dəyərdəki sonrakı dəyişiklikləri digər məcmu gəlirdə (DMG) təqdim etməyi seçə bilər. Bu seçim hər bir kapital qoyuluşu üçün ayrıca edilir.

Bütün digər maliyyə aktivlər MZHƏD-də ölçülmüş kimi təsnif edilir.

Bununla yanaşı, ilkin tanıma zamanı Cəmiyyət amortizasiya olunmuş dəyərində və ya DMGƏD-də ölçülmə tələblərinə uyğun gələn maliyyə aktivini MZHƏD kimi təsnif edə bilər, o halda ki, bu, meydana çıxacaq uçot uyğunsuzluğunu aradan qaldırsın və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltsın.

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Cəmiyyət maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin məqsədini qiymətləndirir, çünki bu, biznesin idarə olunması və məlumatların rəhbərliyə təqdim edilməsi üsulunu daha düzgün əks etdirir. Bu zaman aşağıdakı məlumatlar nəzərə alınır:

- portfel üçün müəyyən edilmiş siyasətlər və məqsədlər, həmin siyasətlərin praktikada tətbiqi, o cümlədən rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin əldə edilməsinə, xüsusi faiz dərəcəsi profilinin saxlanmasına, maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivləri maliyyələşdirən öhdəliklərin müddətinə uyğunlaşdırılmasına və ya aktivlərin satışı vasitəsilə pul axınlarının realizasiyasına fokuslanıb-fokuslanmaması;
- portfelin göstəriciləri necə qiymətləndirilir və Cəmiyyətin rəhbərliyinə necə çatdırılır;
- biznes modelinin (və həmin biznes modeli çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) performansına təsir edən risklər və bu risklərin necə idarə olunması;
- biznesin menecerləri necə mükafatlandırılır – məsələn, mükafatlandırma idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərindən və ya toplanmış pul axınlarından asılıdırmı; və
- əvvəlki dövrlərdə satışların tezliyi, həcmi və müddəti, bu satışların səbəbləri və gələcək satış fəaliyyəti barədə gözləntilər. Bununla belə, satış fəaliyyəti barədə məlumat ayrıca deyil, maliyyə aktivlərinin idarə olunması üzrə Cəmiyyətin məqsədinə necə nail olunmasının və pul axınlarının necə realizasiya edilməsinin ümumi qiymətləndirilməsi çərçivəsində nəzərə alınır.

3. Əhəmiyyətli uçot qaydalarının icmalı (davamı)

Maliyyə alətlərinin yenidən təsnifi

Maliyyə aktivləri Qriupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün öz biznes modelini dəyişdirdikdən sonra dövr ərzində istisna olmaqla, maliyyə aktivləri ilkin tanınmalarından sonra yenidən təsnifləşdirilmir. Yenidən təsnifat perspektiv təsirə malikdir.

Maliyyə alətlərinin dəyərsizləşməsi – GKZ üzrə kredit zərəri ehtiyatı

Cəmiyyət AD və DMGƏD ilə ölçülmüş borc alətləri və kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanəti müqavilələri üzrə GKZ-u perspektiv əsasda ölçür. Cəmiyyət GKZ-u ölçür və hər hesabat dövrünə kredit zərəri üzrə ehtiyatı tanıyır. GKZ ölçülməsi: (i) mümkün nəticələrin bir sıra qiymətləndirilməsi ilə təyin olunan qərəzsiz və ehtimallı məbləğini (ii) pul vəsaitlərinin müddət dəyərini və (iii) keçmiş hadisələr, gələcək şərtlər və gələcək şəraitin proqnozları barədə hər bir hesabat dövrünün sonunda qeyri-adekvat xərc və səy olmadan mövcud olan bütün məqbul və dəstəklənən məlumatları əks etdirir.

AD ilə ölçülmuş borc vəsaitləri GKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında göstərilir. Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri üçün, GKZ üzrə ayrı ehtiyat, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında öhdəlik olaraq tanınır.

DMGƏD-də borc alətləri üçün GKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla amortizasiya dəyərindəki dəyişiklik, mənfəət və ya zərər və digər qalıq dəyərindəki dəyişiklik isə DMG-də gəlirlər DMGƏD borc alətləri üzrə zərərlər çıxılmaqla tanınır.

Dəyərsizləşmədə "Sadələşdirilmiş yanaşma"
9 saylı MHBS Cəmiyyətə ticarət debitor borcları, müqavilə aktivləri və lizinq debitor borcları üçün sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq etməyə imkan verir. Sadələşdirilmiş yanaşma, Cəmiyyətə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artımını müəyyənləşdirmədən bütün bu aktivlər üzrə ömürlük gözlənilən zərərləri tanımağa imkan verir. Müəyyən uçot siyasəti seçimlərinə tətbiq olunur:

- Ticarət debitor borcları və əhəmiyyətli bir maliyyələşdirmə komponenti olmayan müqavilə aktivləri üçün ömürlük gözlənilən zərər ehtiyatını tanımaq tələb olunur (yəni müəssisə həmişə sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq etməlidir).
- Digər ticarət debitor borcları, digər müqavilə aktivləri, əməliyyat lizinqi debitor borcları və maliyyə lizinqi debitor borcları üçün bu, hər bir aktiv növü üçün ayrıca tətbiq oluna bilən uçot siyasəti seçimidir (lakin müəyyən bir növün bütün aktivlərinə aiddir).

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda GKZ üzrə ehtiyatın təqdim edilməsi

GKZ üzrə zərər ehtiyatları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aşağıdakı kimi təqdim olunur:

- amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivləri: aktivlərin ümumi qalıq dəyərindən çıxılmaqla;
- kredit öhdəlikləri və maliyyə təminatı müqavilələri: ümumiyyətlə, ehtiyat kimi;
- maliyyə aləti həm çıxarılmış, həm də istifadə edilməmiş komponentdən ibarət olduğu halda və Cəmiyyət, kredit öhdəliyi komponenti üzrə GKZ-ni çıxarılmış komponentdən ayrı olaraq müəyyən edə bilmədiyi halda: Cəmiyyət hər iki komponent üzrə birgə zərər ehtiyatı təqdim edir. Birləşdirilmiş məbləğ yerinə yetirilmiş komponentin ümumi qalıq dəyərindən çıxılmaqla təqdim edilir. Çıxarılmış komponentin ümumi məbləği üzrə zərər ehtiyatının hər hansı bir hissəsi ehtiyat kimi təqdim olunur; və
- DMGƏD-də ölçülən borc alətləri: aktivlərin qalıq məbləği onların ədalətli dəyəri olduğu üçün, heç bir zərər ehtiyatı maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır. Bununla yanaşı, zərər ehtiyatı ədalətli dəyər ehtiyatının bir hissəsi kimi tanınır.

3. Əhəmiyyətli uçot qaydalarının icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin silinməsi

Cəmiyyət bütün praktiki bərpaetmə səylərini tükətdikdə və bərpa etmək üçün ağlabatan bir gözləntinin olmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tamamilə və ya qismən silinir. Silinmələr tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Cəmiyyət, müqaviləyə əsasən ödənilən məbləğləri bərpa etmək istədiyi halda, hələ də icra fəaliyyətinə məruz qalan maliyyə aktivlərini silə bilər; lakin bərpa üçün ağlabatan gözlənti yoxdur.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Cəmiyyət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Cəmiyyət maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivi satış üzrə əlavə məhdudiyyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri müəyyən nağd pula çevrilə bilən və dəyəri əhəmiyyətsiz dəyişiklik riskinə məruz qalan maddələrdir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə banklarda cari hesab qalıqlarını əks etdirir və ilkin olaraq və sonradan ədalətli dəyərlə uçota alınır.
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın məqsədləri üçün banklarla olan qalıqlar və nəğd pul vəsaitləri pul vəsaitlərinin ekvivalentləri hesab olunur.

İşçilərin mükafatlandırılması

İşçilərin qısa-müddətli mükafatlandırılması

İşçilərin qısa müddətli mükafatlandırılmasının xərci (xidmətdən sonra on iki ay ərzində olan) xidmətin göstərildiyi və diskont edilmədiyi dövrdə tanınır.

Ödənişli məzuniyyətlərin gözlənilən xərci işçilərin hüququnu artıran xidmətlər gördüyü və ya yığılmayan məzuniyyətlər zamanı isə məzuniyyətin baş verdiyi halda xərc kimi tanınır.

Xidmətin sonunda mükafatlandırılma

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən, Cəmiyyət özünün ayırmaları ilə yanaşı olaraq işçilərin əmək haqqından pensiya ayırmaları məbləğlərini tutmaqla dövlət pensiya fonduna ödəniş edir. Pensiyaya çıxdıqda bütün pensiya ödənişləri dövlət pensiya fondu tərəfindən edilir.

Ehtiyatlar və şərti öhdəlikər

Ehtiyatlar cari öhdəliklərin keçmiş hadisə səbəbindən Cəmiyyətdən iqtisadi mənbələrin məxaricinə gətirəcəyi və məbləğlərin etibarlı şəkildə hesablana bildiyi halda tanınır. Məxaricin müddəti və məbləği hələ də qeyri-müəyyən ola bilər. Cari öhdəlik keçmiş hadisələrin (misal üçün, hüquqi mübahisələr və ya yüklənmiş müqavilələr) səbəb olduğu hüquqi və konstruktiv öhdəliklərdən yarana bilər.

Ehtiyatlar hesabat tarixində mövcud olan ən etibarlı sübuta, o cümlədən, cari öhdəliklə bağlı risklərə və qeyri-müəyyənliklərə əsaslanan cari öhdəliyi yerinə yetirmək üçün tələb olunan hesablanmış məsrəf ilə qiymətləndirilir. Oxşar öhdəliklərin olduğu halda öhdəliyin ödənilməsində məxaricin tələb olunacağı ehtimalı bütün öhdəliklər sinfi nəzərə alınmaqla müəyyən edilir. Ehtiyatlar onların diskontlaşdırılmış dəyərinə qədər diskont edilir. Burada pulların vaxt dəyəri əhəmiyyətlidir.

3. Əhəmiyyətli uçot qaydalarının icmalı (davamı)

Cəmiyyətin üçüncü tərəfdən faktiki olaraq toplaya biləcəyi öhdəliklə bağlı hər hansı ödəniş ayrıca aktiv kimi tanınır. Lakin bu aktiv əlaqəli ehtiyatın məbləğindən artıq olmamalıdır. Bütün ehtiyatlar hər hesabat tarixində təhlil edilir və cari ən yaxşı hesablanmış qiyməti əks etdirmək üçün uyğunlaşdırılır. Cari öhdəliklərin nəticəsində iqtisadi mənbələrin mümkün məxarici mümkün olmaması və ya çox zəif olması ehtimal edildiyi hallarda müəssisələrin birləşməsi zamanı güman olunma halı istisna olaraq öhdəlik tanınmır.

Gəlirlər

15 saylı MHBS, müştərilərlə bağlanmış müqavilələr üzrə gəlirlərin uçotu üçün beş addımlıq bir model tətbiq edir.

15 saylı MHBS-yə əsasən gəlir, malın və ya xidmətin müştəriyə təhvil verilməsi müqabilində Cəmiyyətin gözlədiyi nəzərə alınan məbləği əks etdirir.

15 saylı MHBS-yə əsasən, müştərilərlə bağlanmış müqavilələrdən əldə olunan gəlir, Cəmiyyət vəd edilmiş məhsulu və ya xidməti müştəriyə ötürmək öhdəliyini yerinə yetirdikdə və ya olduqda tanınır. Alıcı məhsul və ya xidmətə nəzarəti əldə etdikdə bir məhsul və ya xidmət köçürülür.

Nəzarət təhvili ya vaxtında, ya da müəyyən bir nöqtədə ötürüldükdə baş verir. Cəmiyyət ilk növbədə bir nöqtədə icra öhdəliklərini yerinə yetirir.

Vergilər

Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış vergi xərci/gəlirini əks etdirir.

Cari vergi xərci

Cari vergi xərci il üzrə vergi tutulan mənfəətə əsaslanır. Vergi tutulan mənfəət ümumi gəlir haqqında hesabatda göstərilmiş xalis mənfəətdən fərqlənir, çünki o, digər illərdə vergi tutulan və ya çıxılan gəlir və ya xərc maddələrini və sonradan heç zaman vergi tutulmayan və ya çıxılmayan maddələri istisna edir. Cəmiyyətin cari vergi xərci hesabat dövrü ərzində Azərbaycan Respublikasında qəbul edilmiş və ya faktiki olaraq qəbul edilmiş vergi dərəcələrini istifadə edilməklə fərdi Cəmiyyət səviyyəsində hesablanır.

Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi maliyyə hesabatlarında aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərləri və vergi tutulan mənfəətin hesablanmasında istifadə edilən müvafiq vergi əsasları arasındakı fərq üzrə ödənilməsi və ya bərpa edilməsi gözlənilən vergidir və öhdəliklərin uçotu metodundan istifadə etməklə uçota alınırTəxirə salınmış vergi öhdəlikləri adətən vergi tutula bilən bütün müvəqqəti fərqləri üzrə tanınır və təxirə salınmış aktivlər çıxıla bilən müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna bilməsinə dair vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır. Müvəqqəti fərq nə vergi mənfəətinə, nə də uçot mənfəətinə təsir göstərməyən əməliyyatda digər aktiv və öhdəliklərin ilkin tanımasından yarandığı halda belə aktivlər və öhdəliklər tanınmır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyəri hər hesabat tarixində təhlil edilir və aktivin bütöv və ya qismən bərpa olunacağına imkan verməsi üçün mövcud olacaq kifayət qədər vergi tutulan mənfəətlərin artıq mümkün olmadığı halda azaldılır. Təxirə salınmış vergi öhdəliyi tətbiq edilməsi ödənildiyinin və ya aktivin realizə olduğu dövrdə gözlənilən vergi dərəcələri ilə hesablanır. Təxirə salınmış vergi ümumi gəlir haqqında hesabata aid edilmişdir. Burada verginin birbaşa kapitala aid edilən maddələr ilə bağlı olması istisna halıdır, çünki təxirə salınmış vergi də kapitala aiddir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri aşağıdakı şərt olduğu halda əvəzləşdirilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis şəkildə göstərilir:

3. Əhəmiyyətli uçot qaydalarının icmalı (davamı)

- Cəmiyyətin cari gəlir vergisi aktivlərini və cari gəlir vergi öhdəliklərini əvəzləşdirmək üçün qanuni qüvvəyə minmiş qarşılıqlı əvəzləşdirmə hüququ var: və
- Gəlir vergilərinə aid təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri üzrə eyni vergi tutulan qrup üzrə eyni vergi orqanı tərəfindən vergi çıxılır.

Həmçinin, Azərbaycan Respublikasının fərdi qrup müəssisə səviyyəsində qiymətləndirilən digər müxtəlif vergiləri mövcuddur. Bu vergilər məcmu gəlir haqqında hesabatda əməliyyat xərclərin komponenti kimi daxil edilib.

Uçot siyasətlərin tətbiqində rəhbərliyin əhəmiyyətli mühakiməsi
Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik aktivlərin, öhdəliklərin, gəlir və xərclərin tanınması və qiymətləndirilməsinə dair bir sıra mühakimələr, hesablamalar və fərziyyələri həyata keçirir.Cəmiyyətin uçot siyasətlərinin tətbiqində maliyyə hesabatlarına ən mühüm təsir edən rəhbərliyin əhəmiyyətli mühakimələri aşağıda göstərilib.

Təxirə salınmış vergi öhdəliyinin tanınması
Təxirə salınmış vergi öhdəliyin tanınması dərəcəsi çıxıla bilən müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna bilməsi üçün Cəmiyyətin gələcək vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının qiymətləndirilməsinə əsaslanır. Əlavə olaraq, əhəmiyyətli mühakimə istənilən hüquqi və ya iqtisadi məhdudiyyələrin təsirinin və ya müxtəlif vergi yurisdiksiyalarında qeyri-müəyyənliklərin qiymətləndirilməsində tələb olunur.

Hesablamanın qeyri-müəyyənliyi

Aktivlərin, öhdəliklərin, gəliri və xərclərin tanınması və qiymətləndirilməsi üzrə ən əhəmiyyətli təsirə malik olan hesablamalar və fərziyyələr haqqında məlumat aşağıda göstərilib. Faktiki nəticələr əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

Qeyri maliyyə aktivlərin dəyərsizləşməsi

Dəyərsizləşmə zərəri aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin balans dəyərinin bərpa edilə bilən məbləğindən artıq olduğu məbləğdə tanınır. Bərpa edilə bilən məbləği müəyyən etmək üçün rəhbərlik hər bir pul vəsaitlərini yaradan vahiddən pul vəsaitlərinin gözlənilən gələcək hərəkətini qiymətləndirir və həmin pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmış dəyərini hesablamaq məqsədilə münasib faiz dərəcəsini müəyyən edir. Pul vəsaitlərinin gözlənilən gələcək hərəkətinin qiymətləndirilməsi prosesində rəhbərlik gələcək əməliyyat nəticələri haqqında fərziyyələri edir. Bu fərziyyələr gələcək hadisələrə və hallara aiddir. Faktiki nəticələr dəyişə bilər və növbəti maliyyə ili ərzində Cəmiyyətin aktivlərində əhəmiyyətli düzəlişlərə səbəb ola bilər.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı ömrü

İdarəetmə, hər bir hesabat tarixində, qeyri-maddi aktivlərin faydalı ömrünü qiymətləndirərək, aktivlərin gözlənilən faydasını Cəmiyyətə təqdim edir.

Köhnələn aktivlərin faydalı ömrü

Cəmiyyət, aktivlərin gözlənilən faydasına əsaslanan hər hesabat tarixində köhnələn aktivlərin faydalı ömrünü qiymətləndirir. Əsl nəticələr, texniki köhnəlmə səbəbindən, xüsusilə kompüter və ofis avadanlığında dəyişə bilər.

4. Yeni və ya dəyişdirilmiş mühasibat uçotu standartları və şərhləri

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 01 yanvar 2022-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Şirkətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

MHBS 17 "Sığorta Müqavilələri" – 2017-ci ildə hazırlanmışdır və MHBS 4 "Sığorta müqaviləsi"-ni əvəz etmişdir. Yeni standart sığorta müqaviləsinin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması

4. Yeni və ya dəyişdirilmiş mühasibat uçotu standartları və şərhləri (davamı)

haqqında prinsipləri özündə cəmləşdirir. Şirkət verdiyi sığorta müqavilələrinə, o cümlədən təkrarsığorta müqavilələrinə 17 saylı "Sığorta Müqavilələri" adlı MHBS-ni tətbiq etməlidir.

17 saylı MHBS 01 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Həm Müştərilərlə Müqavilələrdən Gəlir 15 saylı MHBS, həm də 9 saylı MHBS Maliyyə Alətləri də tətbiq olunarsa, erkən tətbiqə icazə verilir. Bu standart Şirkət üçün tətbiq edilmir.

8 saylı MUBS-yə dəyişikliklər: Uçot təxminlərinin müəyyən edilməsi (12 fevral 2021-ci ildə dərc olunub və 01 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). 8 saylı MUBS-yə edilmiş dəyişiklik Şirkətlərin uçot siyasətindəki dəyişiklikləri uçot təxminlərindəki dəyişikliklərdən necə fərqləndirməli olduğunu izah edir. Mühasibat Uçotu Təxminlərinin Tərifi – 8 saylı MUBS-yə Dəyişikliklər – 2021-ci ilin fevral ayında 8 saylı MUBS-yə düzəlişlər etdi və burada "mühasibat təxminlərinin" tərifini təqdim edir. Düzəlişlər mühasibat uçotu təxminlərindəki dəyişikliklər və uçot siyasətindəki dəyişikliklər və səhvlərin düzəldilməsi arasındakı fərqi aydınlaşdırır. Həmçinin, onlar mühasibat təxminlərini hazırlamaq üçün Şirkətlərin ölçmə üsullarından və giriş məlumatlarından necə istifadə etdiyini aydınlaşdırır.

Düzəlişlər 01 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və həmin dövrün başlanğıcında və ya ondan sonra baş verən uçot siyasətində və uçot təxminlərindəki dəyişikliklərə tətbiq edilir. Bu fakt açıqlanana qədər erkən müraciətə icazə verilir.

01 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Şirkət tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

16 saylı MUBS, 37 saylı MUBS və 3 saylı MHBS ilə bağlı məhdud məzmunlu dəyişikliklər – "Təyinatlı istifadədən əvvəl əldə edilən gəlirlər", "Yükümlü müqavilələr" – "Müqavilənin icrası ilə bağlı xərclər", "Konseptual Əsaslara İstinad" : 16 saylı MUBS-yə dəyişiklik Şirkətlərə aktivi təyinatı üzrə istifadəyə hazırlayarkən istehsal olunan materialların satışından əldə etdikləri gəlirlərin əsas vəsaitlərin maya dəyərindən çıxılmasını qadağan edir. Belə materialların satışından əldə olunan gəlirlər istehsal xərcləri ilə birlikdə artıq mənfəət və zərərin tərkibində tanınır. Şirkət belə materialların maya dəyərini ölçmək üçün 2 saylı MUBS-ni tətbiq edəcəkdir. Sınaqdan keçirilən aktiv təyinatı üzrə istifadəyə hələ hazır olmadığı üçün belə aktivin amortizasiyası maya dəyərinə daxil edilmir. 16 saylı MHBS-yə dəyişiklik aktivin texniki və fiziki göstəricilərini qiymətləndirərkən Şirkətin "aktivin düzgün işləməsini sınayacağı" da açıqlayır. Həmin aktivin maliyyə göstəriciləri bu qiymətləndirməyə aid deyil. Beləliklə, aktiv rəhbərliyin nəzərdə tutduğu kimi istismar oluna və rəhbərliyin gözlədiyi əməliyyat effektivliyi səviyyəsinə çatana qədər amortizasiya edilə bilər.

37 saylı MUBS-yə dəyişiklik "müqavilənin icrası xərcləri" anlayışını izah edir. Dəyişiklikdə müqavilənin icrası üçün birbaşa xərclərin həmin müqavilənin icrası üzrə əlavə xərclərdən ibarət olduğu; və müqavilələrin icrası ilə birbaşa əlaqəli olan digər xərclərin bölüşdürülməsi izah edilir. Dəyişiklik, həmçinin yükümlü müqavilə üçün ayrıca ehtiyat yaradılmazdan əvvəl Şirkətin müqavilənin icrası üçün ayrılmış aktivlər üzrə deyil, müqaviləni yerinə yetirmək üçün istifadə etdiyi aktivlər üzrə yaranmış dəyərsizləşmə zərərini tanımasını açıqlayır.

3 saylı MHBS Şirkətlərin birləşməsi zamanı aktiv və ya öhdəliyin tərkibini müəyyənləşdirmək məqsədilə "2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara" istinad etmək üçün dəyişdirilmişdir. Bu dəyişiklikdən əvvəl 3 saylı MHBS-də "2001-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara" istinad edilirdi. Bundan əlavə, 3 saylı MHBS-yə öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün yeni istisna əlavə edilmişdir. Bu istisna bəzi öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün 3 saylı MHBS-ni tətbiq edən Şirkətin "2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslar" əvəzinə 37 saylı MUBS və ya 21 saylı MHBŞK-ya istinad etməsini nəzərdə tutur.

4. Yeni və ya dəyişdirilmiş mühasibat uçotu standartları və şərhləri (davamı)

1 saylı MUBS və MHBS-nin tətbiqi üzrə 2 saylı praktiki tövsiyələrə dəyişikliklər: Uçot siyasəti haqqında açıqlamalar (12 fevral 2021-ci ildə dərc olunub və 01 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). 1 saylı MUBS-yə dəyişikliklər Şirkətlərdən mühüm uçot siyasəti deyil, əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatlarının açıqlanmasını tələb edir. Bu dəyişiklik əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatlarını müəyyənləşdirir. Bundan əlavə, dəyişikliyə əsasən uçot siyasəti məlumatlarının əhəmiyyətli olması o zaman gözlənilə bilər ki, belə məlumat olmadıqda maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri maliyyə hesabatlarındakı digər əhəmiyyətli məlumatları anlaya bilməsin. Dəyişiklik Şirkətin maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətli hesab oluna bilən uçot siyasəti məlumatlarına dair nümunələr təqdim edir. Bundan başqa, 1 saylı MUBS-yə edilən dəyişikliyə əsasən əhəmiyyətli olmayan uçot siyasəti məlumatlarının açıqlanmasına ehtiyac olmadığı qeyd olunur. Bununla birlikdə, belə məlumatlaraçıqlandığı təqdirdə əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatlarının açıqlanmasına mane olmamalıdır. konsepsiyasının tətbiqi ilə bağlı təlimat əlavə etmək üçün MHBS-nin tətbiqi üzrə 2 saylı tövsiyələrə ("Əhəmiyyətliliklə bağlı mühakimələrin yürüdülməsi") dəyişiklik edilmişdir.

12 saylı MUBS-yə dəyişiklik - Vahid əməliyyatdan yaranan aktiv və öhdəliklərə aid təxirə salınmış vergilər (7 may 2021-ci ildə dərc edilib və 01 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). 12 saylı MUBS-yə dəyişiklik icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri kimi əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergilərin uçota alınması qaydasını izah edir. Müəyyən hallarda, Şirkətlər aktiv və ya öhdəliklərin ilk dəfə uçota alınması zamanı təxirə salınmış verginin tanınması öhdəliyindən azad edilir. Əvvəllər bu istisnanın icarə və istismardan çıxarma öhdəliklərinə şamil edilib-edilməməsi ilə bağlı müəyyən qeyri-müəyyənlik olmuşdur, halbuki hər iki əməliyyat üçün aktiv və öhdəlik tanınır. Bu dəyişikliklər, istisnanın tətbiq edilmədiyini və Şirkətlərin belə əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımalı olduğunu aydınlaşdırır. 12 saylı MUBS-yə dəyişikliklər Şirkətlərdən ilkin tanınma zamanı vergi bazasını artıran və azaldan bərabər məbləğdə müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımağı tələb edir. Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərhlərin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

5. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

MHBS-na uyğun olaraq maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən hesabat dövründə aktivlərin, öhdəliklərin, gəlirlərin, xərclərin və şərti öhdəliklərin açıqlanmasına təsir edən mülahizələr, qiymətləndirmələr və fərziyyələr etməsini tələb edir.

Sahibkarlıq fəaliyyətinə xas olan qeyri-müəyyənliklər nəticəsində MHBS-na uyğun olaraq maliyyə hesabatlarında bir çox məqamlar dəqiq ölçülə bilməz, ancaq fərziyyə edilə bilər. Fərziyyələrə MHBS-na uyğun olaraq maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı mövcud olan son məlumatlara əsaslanan mülahizələr daxildir. Bununla birlikdə, mövcud dəyişikliklər və gələcək hadisələr barədə fərziyyələr bazarın dəyişməsi və ya Cəmiyyətin nəzarətindən kənar vəziyyətlər səbəbindən dəyişə bilər. Belə dəyişikliklər baş verdikdə onlar fərziyyələrdə əks olunur.

Ən əhəmiyyətli qiymətləndirmələr əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlmə müddəti, qeyri-maliyyə və maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi, maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri, köhnəlmiş səhmlər üçün ehtiyat, vergi və qanuni şərtlər üçün ehtiyat və təxirə salınmış vergitutma ilə əlaqədardır. Faktiki nəticələr bu fərziyyələrdən fərqli ola bilər.

Mühakimə

Cəmiyyətin uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik, MHBS-a uyğun olaraq əvvəlcədən maliyyə hesabatlarında tanınan məbləğlərə ən əhəmiyyətli təsir göstərən qiymətləndirmələrə əlavə olaraq aşağıdakı mühakimələri etmişdir.

5. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Fəaliyyətin fasiləsizliyi

Rəhbərlik, Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə işini davam etdirəcəyini güman edir. Bu qərarı qəbul edərkən rəhbərlik Cəmiyyətin cari niyyətlərini və maliyyə vəziyyətini nəzərə aldı. Rəhbərlik, Cəmiyyətin baş ofisindən davamlı dəstək almaqla birgə, yaxın gələcəkdə aktivlərin fasiləsiz fəaliyyətinin davam etdirə biləcəyinə inanır. Bu şərtlər Cəmiyyətin növbəti on iki ay ərzində davamlı olaraq davam edə biləcəyini göstərir.

Əməliyyatların həcmini və Cəmiyyətin debitor borclarını nəzərə alaraq, normal fəaliyyət dövründə aktivlərini reallaşdıra və öhdəliklərini yerinə yetirə biləcəkdir. Bu maliyyə hesabatla, aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişləri, gəlirlər və xərclər barədə məlumatı və maliyyə vəziyyətinin təsnifatı haqqında hesabatı daxil etmir və belə düzəlişlər əhəmiyyətli ola bilər.

Əlaqəli tərəflərin əməliyyatlarının ilkin tanınması

Normal iş dövründə Cəmiyyət əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar həyata keçirir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərinə əsasən ilkin tanınmasını tələb edir. Əməliyyatların bazar və ya bazar olmayan faiz dərəcələri ilə qiymətləndirildiyi və bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar olmadığı müəyyən edilərkən mühakimə tətbiq edilir. Qərar üçün əsas, əlaqəsi olmayan tərəflərlə oxşar əməliyyatlar üçün qiymət və effektiv faiz təhlilləridir.

Debitor borcların və digər aktivlərin dəyərsizləşməsi

Cəmiyyət, gözlənilən kredit zərəri modelini amortizasiya dəyəri ilə ölçülən maliyyə aktivlərinə tətbiq edir. Debitor borclar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatlar ömür boyu gözlənilən kredit zərərləri ilə bərabər məbləğdə qiymətləndirilir.

Qismən hərəkətsiz və yararsız mal materiallar üçün ehtiyat

Qismən hərəkətsiz və yararsız mal-materiallar üçün ehtiyatlar Cəmiyyətin mal-materillarının qiymətləndirilməsinə əsasən hesablanır. Mal-materiallar zədələnərsə, yararsız olub satış qiyməti düşərsə, bu halda mal-materialların silgisi vacib olur. Mal-materilların silinməsi, Cəmiyyət rəhbərliyi tərəfindən ilin sonuna olan mal-materiallrın yararsız hala düşməsi və faydalılığının qiymətləndirilməsi əsasında baş verir.

Cari vergilər

Azərbaycanın vergi sistemi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə məruz qalır və dəyişikliklər tez-tez baş verir. Nəticədə vergi orqanları əməliyyatlara etiraz edə bilər və Cəmiyyət üçün əhəmiyyətli ola biləcək əlavə vergilər, cərimələr və faizlər ilə qiymətləndirilə bilər. Vergi və gömrük orqanları tərəfindən yoxlanış ilindən əvvəlki üç təqvim ili üzrə vergi öhdəlikləri ilə bağlı araşdırmalar aparıla bilər. Müəyyən şərtlərdə təhlil daha uzun müddətləri əhatə edə bilər. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə rəhbərlik müvafiq qanunvericiliyin şərhinin məqsədəuyğun olduğunu və Cəmiyyətin vergi, valyuta və gömrük mövqelərinin davamlı olacağını düşünür.

(Azərbaycan manatı ilə)

6. Əsas vəsaitlər

	Binalar, tikillər və qurğular	Maşınlar və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	Cəmi
31.12.2022-ci il tarixinə xalis qalıq	**67,463**	**74,690**	**367,666**	**98,867**	**608,686**
İl üzrə əlavələr	9,656	5,826	1,099	13,197	**29,779**
İl üzrə köhnəlmə	(5,398)	(17,975)	(92,191)	(22,413)	**(137,977)**
İl üzrə silinmə	-	(3,444)	-	-	**(3,444)**
31.12.2023-cü il tarixinə xalis qalıq	**71,721**	**59,095**	**276,574**	**89,651**	**497,041**

7. Qeyri maddi aktivlər

	Qeyri maddi aktivlər	Cəmi
31.12.2021-ci il tarixinə xalis qalıq	**23,779**	**23,779**
İl üzrə köhnəlmə	(2,681)	**(2,681)**
31.12.2022-ci il tarixinə xalis qalıq	**21,098**	**21,098**

8. Digər uzunmüddətli aktivlər

Digər uzunmüddətli aktivlərin siyahısı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Gələcək dövrün xərcləri	5,731	6,809
Cəmi digər uzunmüddətli aktivlər	**5,731**	**6,809**

9. Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatlarının siyahısı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Tikinti materialları və alətlər	289,122	451,663
Təhlükəsizlik geyimləri	1,254	1,684
Digər ehtiyatlar	25,654	24,794
Cəmi mal-material ehtiyatları	**316,030**	**478,141**

(Azərbaycan manatı ilə)

10. Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcların siyahısı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Debitor borcları	444,828	1,396,901
Ticarət və digər debitor borclara daxil olan maliyyə aktivlərinin cəmi	**444,828**	**1,396,901**
Ödənilmiş avanslar	2,339,265	745,253
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	**2,784,093**	**2,142,154**

11. Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Bank hesablarında olan pul vəsaitləri	78,148	15,683
Kassa	9,752	10,000
ƏDV depozit hesabı	59,825	177,115
Cəmi pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	**147,725**	**202,798**

12. Digər cari aktivlər

Digər aktivlərin siyahısı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Alınmış aktivlər üzrə ƏDV	64,269	52,668
Cəmi digər cari aktivlər	**64,269**	**52,668**

13. Digər uzunmüddətli öhdəliklər

Digər uzunmüddətli öhdəliklərin siyahısı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Digər uzunmüddətli öhdəliklər	20	20
Cəmi digər uzunmüddətli aktivlər	**20**	**20**

(Azərbaycan manatı ilə)

14. Ticarət və digər kreditor borcları

Ticarət və digər kreditor borcları aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Kreditor borcları	551,892	535,982
Ticarət və digər kreditor borclarına daxil olan cəmi maliyyə aktivləri	**551,892**	**535,982**
Alınmış avanslar	1,430,526	1,390,940
Cəmi ticarət və digər kreditor borcları	**1,982,418**	**1,926,922**

15. Gəlirlər

Gəlirlərin siyahısı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə
Digər mülkü tikintilər üzrə gəlirlər	8,577,646	6,435,904
Digər gəlirlər	-	3,509
Cəmi gəlirlər	**8,577,646**	**6,439,413**

16. Satışların maya dəyəri və inzibati xərclər

Satışların maya dəyəri və inzibati xərclər aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə
Xammal və material xərcləri	(2,380,929)
Bilavasitə xərclər	(2,828,652)
Əmək haqqı üzrə xərclər	(1,290,935)
Əmək haqqı üzrə ayırmalar	(209,500)
Köhnəlmə xərcləri	(140,660)
İcarə xərcləri	(65,836)
Yanacaq xərci	(29,518)
Təmir xərci	(21,351)
Ezamiyyə xərci	(19,250)
Sığorta xərci	(17,418)
Rabitə xərci	(12,597)
Bank xidməti xərcləri	(7,821)
Enerji xərci	(6,101)
Nəqliyyat xərci	(2,885)
Su və kanalizasiya xərci	(1.543)
Digər xərclər	(409,892)
Cəmi satışların maya dəyəri və və inzibati xərclər	**(7,444,888)**

17. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə
Cari mənfəət vergisi xərci	(295,623)	(199,211)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	**(295,623)**	**(199,211)**

18. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Cəmiyyətə dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Cəmiyyətin kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, debitor borclarıdır.

Cəmiyyətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Debitor borcları	444,828	1,396,901
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri*	87,900	25,683
Cəmi maksimal kredit riski	**532,728**	**1,422,584**

*31 dekabr 2023-cü il tarixinə pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə 59,825 AZN məbləğində ƏDV depozit hesabı daxil deyil (2022-ci il: 177,115AZN).

Cəmiyyət pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Cəmiyyət hesablarını saxladığı bankların statusuna daim nəzarət edir. Cəmiyyət özəl sektorda fəaliyyət göstərən müştərilər və əlaqəli olmayan digər üçüncü şəxslərlə ticarət balansından yaranan kredit riskini onların ödəmə qabiliyyətini daimi nəzarət altında saxlamaqla azaldır. Dəyərsizləşmə üzrə tələb iri müştərilər üçün hər hesabat tarixində fərdi əsasla təhlil edilir. Əlavə olaraq, bir çox xırda debitor borcları oxşar qruplara qruplaşdırılıb məcmu şəkildə dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilir. Hesablama faktiki hesablanmış ilkin məlumatlara əsaslanır. Hesabat tarixində kredit riskinə məruz qalmanın maksimal dərəcəsi maliyyə aktivlərinin hər sinfinin balans dəyəridir. Cəmiyyət təminat kimi girov saxlamır.

Cəmiyyətin rəhbərliyi hesab edir ki, gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borcları üçün hazırkı maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar hesablandığına görə Cəmiyyət mövcud debitorlarla bağlı yüksək kredit riskinə məruz qalmır.

Maliyyə riski amilləri

Fəaliyyətin adi gedişində Cəmiyyət alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri nəticəsində yaranan bazar riskləri ilə üzləşir. Qiymətlərdəki dəyişikliklərdən asılı olaraq bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Cəmiyyətin ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Cəmiyyətin maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün

18. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Cəmiyyətin əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasından ibarətdir. Maliyyə riskinin vacib komponentləri likvidlik riski, xarici valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və kredit riskidir.

Valyuta riski

Cəmiyyət fəaliyyətin adi gedişində müxtəlif xarici valyutalar üzrə məzənnə riskinə məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır.

Valyuta riski valyuta məzənnələrinin dəyişməsi səbəbindən maliyyə alətinin dəyərinin dəyişməsi riski kimi müəyyən edilir. Aşağıdakı cədvəldə əsas menecerlər tərəfindən təhlil olunmuş hesabatlara əsasən valyuta riskləri əks olunur.

Cəmiyyətin xarici valyuta məzənnə dəyişikliyi riskinə məruz qalma vəziyyəti 31 dekabr 2023-cü il tarixinə aşağıda göstərilmişdir:

	AZN	ABŞ dolları	Avro	Digər	31 dekabr 2023-cü il
Maliyyə aktivləri					
Debitor borcları	444,828	-	-	-	444,828
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri*	87,450	450	-	-	87,900
Cəmi maliyyə aktivləri	**532,278**	**450**	-	-	532,728
Maliyyə öhdəlikləri					
Kreditor borcları	551,891	-	-	-	551,891
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**551,891**	-	-	-	551,891
Açıq balans vəziyyəti	**(19,613)**	**450**	-	-	(19,163)

*31 dekabr 2023-cü il tarixinə pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə 59,825 AZN məbləğində ƏDV depozit hesabı daxil deyil.

Faiz dərəcəsi riski

Müəssisənin gəlirləri və əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər üzrə riskə məruz qalmır.

Likvidlik riski

Likvidlik riski, Cəmiyyətin ödəmə müddətində maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi riskidir. Cəmiyyətin likvidliyin idarə edilməsinə dair yanaşması, qəbul olunmayan itkilərə yol vermədən və ya Cəmiyyətin nüfuzuna zərər vurmadan, risklərdən asılı olaraq həmişə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər likvidliyə malik olmasını təmin etməkdir. Cəmiyyət, proqnoz və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətini davamlı şəkildə izləməklə və maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ödəmə profillərini uyğunlaşdırmaqla adekvat pul vəsaitləri və borc öhdəliklərini saxlayaraq likvidlik riskini idarə edir.

Cəmiyyət, hər ay Cəmiyyətin gözlənilən əməliyyat xərclərini, maliyyə öhdəlikləri və investisiya fəaliyyətlərini maliyyələşdirmək üçün tələb olunan pula malik olduğunu təsdiqləyən maliyyə planı hazırlayır. Cəmiyyət, ticarət kreditor öhdəlikləri ilə bağlı standart ödəniş dövrlərini hazırlayır və tədarükçülərə və podratçılara olan ödənişlərin vaxtında həyata keçirilməsinə nəzarət edir.

Aşağıdakı cədvəllərdə faiz ödənişləri də daxil olmaqla müqavilə üzrə diskont edilməmiş ödənişlər əsasında Cəmiyyətin maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ödəmə müddəti əks olunur.

18. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə ödəmə müddətlərinə görə təhlil aşağıda göstərilir:

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya dək	3 aydan 1 ilə dək	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Debitor borcları	-	444,828	-	444,828
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri*	87,900	-	-	87,900
Cəmi maliyyə aktivləri	**87,900**	**444,828**	-	**532,728**
Maliyyə öhdəlikləri				
Kreditor borcları	-	109,004	442,887	551,891
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	**109,004**	**442,887**	**551,891**
Likvidlik aralığı	**87,900**	**335,824**	**(442,887)**	**(19,163)**
Yığılmış likvidlik aralığı	**87,900**	**423,724**	**(19,163)**	

*31 dekabr 2023-cü il tarixinə pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə 59,825 AZN məbləğində ƏDV depozit hesabı daxil deyil.

Coğrafi risk konsentrasiyaları

Aktivlər, öhdəliklər və borc öhdəlikləri qarşı tərəfin yerləşdiyi ölkəyə əsaslanır. Azərbaycan Respublikasında yerləşən tərəfdaşların şirkətləri ilə həqiqətən üstün olan qalıqlar "Azərbaycan Respublikası" sütununa daxil edilmişdir. Nağd pul, qiymətli metallar və binalar və avadanlıqlar fiziki olduqları ölkədən asılı olaraq ayrılıb.

31 dekabr 2023-cü il tarixinə Cəmiyyətin maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin coğrafi cəmlənməsi aşağıda göstərilmişdir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT ölkələri	İƏİT ölkələrindən başqa digər ölkələr	31 dekabr 2023 Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Debitor borcları	444,887	-	-	444,828
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri*	87,900	-	-	87,900
Cəmi maliyyə aktivləri	**532,787**	-	-	**532,728**
Maliyyə öhdəlikləri				
Kreditor borcları	551,891	-	-	551,891
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**551,891**	-	-	**551,891**
Xalis mövqe	**(19,163)**	-	-	**(19,163)**

*31 dekabr 2023-cü il tarixinə pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə 59,825 AZN məbləğində ƏDV depozit hesabı daxil deyil.

19. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri məcburi satış və ya ləğvetmə halları istisna olmaqla maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyatda alətin dəyişdirilə biləcəyi məbləğə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri, mövcud bazar məlumatları və müvafiq qiymətləndirmə metodologiyasından istifadə etməklə Cəmiyyət tərəfindən müəyyən edilmişdir. Bununla yanaşı, bazar məlumatlarını şərh etmək üçün təxmin edilən ədalətli dəyəri müəyyən etmək üçün mühakimə tələb olunur. Rəhbərlik maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini ölçmək üçün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edib.

Aşağıda maliyyə hesabatlarında əks olunan Cəmiyyətin maliyyə alətlərinin balans dəyəri və ədalətli dəyəri sinifləri ilə müqayisə edilir.

31 dekabr 2023-cü il	Qalıq dəyəri	Ədalətli dəyər
Debitor borcları	444,828	444,828
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri*	87,900	87,900
Kreditor borcları	551,892	551,892

*31 dekabr 2023-cü il tarixinə pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə 59,825 AZN məbləğində ƏDV depozit hesabı daxil deyil.

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyərlə ölçülməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyələrinə görə təhlil edilir, buna görə hər ədalətli dəyərin ölçülməsi aşağıda təsnif edilir:

			Ədalətli dəyərin ölçülməsi			
	Maliyyə alətlərinin təsnifatı	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda təklif olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli dərəcədə müşahidə edilən (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli dərəcədə müşahidə edilməyən (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər						
Debitor borcları	Amortizasiya olunmuş maya dəyər	31 dekabr 2023-cü il	-	-	444,828	**444,828**
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri*	Amortizasiya olunmuş maya dəyər	31 dekabr 2023-cü il	87,900	-	-	**87,900**
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər						
Kreditor borcları	Amortizasiya olunmuş maya dəyər	31 dekabr 2023-cü il	-	-	551,892	**551,892**

*31 dekabr 2023-cü il tarixinə pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə 59,825 AZN məbləğində ƏDV depozit hesabı daxil deyil.

20. Əvvəlki illərdə olan səhvlərin yenidən təsnifatı

31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə maliyyə hesabatları hazırlanarkən Təşkilat müəyyən etmişdir ki, riyazi səhvlərə görə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə digər uzunmüddətli aktivlər, digər cari aktivlər, digər uzunmüddətli öhdəliklər, vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəlik, alınmış avanslar, digər cari öhdəliklər, satışların maya dəyəri və inzibati xərclər maliyyə hesabatlarında düzgün əksini tapmamışdır.

Cari ilin təqdimatına uyğunlaşdırmaq məqsədilə keçən ilin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında müəyyən yenidən təsnifləşdirmə edilmişdir. Bu yenidən təsnifləşdirmə nəticəsində Təşkilatın əməliyyatlarının nəticələri və kapitalına əhəmiyyətli təsir olmamışdır.

Bu səhvi düzəltmək üçün Təşkilat 31 dekabr 2022-ci il tarixinə bitən il üzrə müqayisəli məlumatı yenidən hesablamışdır:

31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata təsir (hər maddə artım/ (azalma))

	Yenidən təsnifləşdirmədən əvvəl	**Yenidən təsnifləşdirmə**	**Yenidən təsnifləşdirmədən sonra**
31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat			
Digər uzunmüddətli aktivlər	-	6,808	6,808
Digər cari aktivlər	69,429	(16,761)	52,668
Digər uzunmüddətli öhdəliklər	-	20	20
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəlik	58,866	127	58,993
Alınmış avanslar	1,381,206	9,734	1,390,940
Digər cari öhdəliklər	9,879	(9,879)	-

31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabata təsir (hər maddə artım/ (azalma))

	Yenidən təsnifləşdirmədən əvvəl	**Yenidən təsnifləşdirmə**	**Yenidən təsnifləşdirmədən sonra**
31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat			
Satışların maya dəyəri	4,418,453	(296,476)	4,121,977
İnzibati xərclər	1,205,001	306,429	1,511,430

21. Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr

Hesabat dövründən sonra heç bir əhəmiyyətli hadisə baş verməmişdir.